

FIGYELŐ

Szépirodalom

BERTÓK LÁSZLÓ:

Valahol, valami

Gondoltam: eljött a végidő... Évekkel ezelőtt történt, nem is vagyok már rosszul, komolyan, de azért még jól emlékszem rá. Bertók László – ez az irodalmi közvélekedés szerint mostanra vitathatatlanul mesterfokozatban tartózkodó lírikus – sorra-rendre (utánközlésben a Szépirodalmi Figyelő hasábjain is!) haikukat, haikusorozatokat publikált! Márpedig a haiku, szigorú meglátásom szerint, irodalmunkban (egy, az agglutináló, azaz ragasztó-ragozó típusú nyelv-szöv[őd]ésre alapított literatúrában) az esetek többségében vagy eleve dilettáns műformaként viselkedik, vagy még a profik kezén is óhatatlanul ennek a vádnak a veszélyét hívja elő. Hiszen európai kultúránktól, finnugor lingvális rendszerünkől idegen ez a dolog; utóbbi aligha képes biztosítani a haikunak azt, ami eredeti közegében, a nevezetes – kosztolányisan mondva – „japániságban” szemantikailag-hangulatilag sajátja: a nyelvi mellett vizuális irányba is mutató jelentéssűrűsödést. Azt tehát, ami eze- ket az önmagukban eléggé szimpla

kis képződményeket saját világukon túlmutató, sok irányban kiterjeszkedő művészeti képződményekké teszi. Nem szólva a természetközelség megkövetéséről... Akárhogyan is legyen azonban, végidő-víziómat anno dacumal szerencsére mihamarább elvethettem, mivel Bertók László haiku-mintázatai *messzemenően* (!) belül maradnak a kontúrosan lehatárolandó tematikus tartományon. Magam sem lévén nipponológus, egyéb szempontból nem ítélném meg a költő ilyen jellegű teljesítményét, ennyi viszont legalább biztos. Ráadásul még a jelentés megtöbbszöröződésének sejtelméi sem tagadhatók meg, dicséretként, ezektől a verselési mikrochipektől...

És ez a mostani kötetben szereplő haikukból, a könyv középső ciklusát uraló anyagból látszik igazán. Ráadásul ennek az új verseskönyvnek a szövegállománya korántsem kizárólag efféle szösszenetekből áll, sőt! Reményteli fejlemény. (Valódi reményre persze az a tény ad okot, hogy Bertók, friss közléseinek tanúsága szerint legalábbis, felhagyott már a *haikuzással*...)

De félre a (fél)tréfával! Bertók Lászlónak a 2000-es keltezésű *Febru-*

ári kés óta, ha a gyermekverseket tartalmazó *Dinnye Dömét* leszámítjuk, most jelenik meg először versgyűjteménye. Ez – figyelembe véve az általában könyvheti ritmusra járó professzionális irodalmi termelést – kerekén három esztendő munkájának eredményeként tünteti fel az összeállítását. Amelyben általában véve feltűnő (már a címadásból, a címadó vers hangsúlyos helyiértékéből adódik) az elegáns bizonytalanság, a tartalmi lebegtetés, a gondolati tágitás tendenciája. Naná, hogy nem a szájbarágó konkretizálás, leszűkítés, a *korszerűtlen* (ön)korlátozás perspektívája! Ellenkezőleg, igenis *korszerű* – talán akár „posztmodern” – (ön)sokszorozás, lehetőség szerint tudatos önkonstruálás, még hogyha a tárgy(alás)beli bizonytalanság diadalmas *lehetőségoscilláció* helyett erőteljes és jócskán bevallott (ön)értékelési – költő esetén: „besorolási” – kérdésességgel jár is inkább együtt. Az említett szövegben: „Mi lenne, [...] / ha az ellustálkodott, elpuskázott, elszalasztott / időt [...] / hasznosan tölti [...] / [...] hol tartana vajon, / ha nem akasztotta volna meg az igyekezet, / hogy amit csinál, jól, tökéletesen csinálja-e, / megfelelően a többieknek, vagy legalábbis / annak a szintnek, amit ő maga a többiek / színvonalának, elvárásának (?), javának (?) / gondol...”

A régi nóta. Akarom mondani, a jól ismert Bertók-hang. Mégpedig a szimpatikus, eredendően szerény intonációval, törzsolvásoknak akár ott-

honosan... Számtalan emlékezetes szöveghely külön kiemelhető részleteivel gazdagodva. Pontosan, plasztikusan és intellektuális erővel, bölcséleti töltéssel rendelkezve. Figurális absztrakt helyzetképek gyanánt. Ahogy ebben a költészetben szokásos, csak most már, az életkorból következően, amolyan alkonyérzet (*afterlife-feeling*), „életvégi” számvetés futamai közé ágyazva. *Végidő-idézés* tehát mégis? A „temporalitás” eredendően szubjektív érzékelése alapján – nyilván: Bertók László (lírai hőse) részéről – mindenképp.

ZSÁVOLYA ZOLTÁN

(*Magvető Könyvkiadó, Budapest, 2003, 94 oldal, 1390 Ft*)

ADAM ZAGAJEWSKI:

Bármilyen történet

A kortárs lengyel költészet talán egyik legismertebb alakjának, Adam Zagajewskinek magyarországi bemutatkozása ez a könyv. Még hozzá verseskönyv, lévén, hogy a szerzőben kitűnő, komoly költőt tisztelhetünk. Jelen kiadványban nyolcvan költeményt olvashatunk a bemutatás apropóján, egyszerre ismerkedve Zagajewski világával, s elmélyedve ebben az igencsak fajsúlyos lírában.

A lengyel irodalom, ha lehet ezt mondani, reneszánszát éli. A keleti